

KABINET

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
KORTE VIJVERBERG 5 • 'S-GRAVENHAGE

'S-GRAVENHAGE, 10 Aug 1950

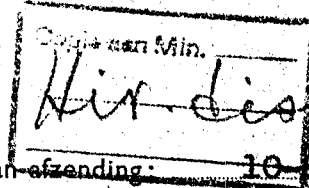
Ref. No. 8687

AAN: MIN VOOR UNIEZ EN OVERZ RIJKSDELEN

Fotocopie nr: 28085

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: DJAKARTA

Datum van afzending: 10-8-1950

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 10-8-1950

Hirschfeld 574

GEHEIM.

In de nacht van 9 op 10 Augustus ontving ik onderstaand telegram van Kortenaer opgesteld als rapport van van Straten:
"Voor H.C., van commissaris te Makassar. Ik neem aan dat het U bekend is dat met alle soorten wapenen vrijwel onafgebroken vuren van Zaterdag 5 Aug 17.30 tot Dinsdag 8 Aug 18.00 uur pl.tijd, bovendien luchtmitraillementen en vuren vanaf ICT op open stad. Aantal slachtoffers onbekend. Voorzover mij onofficieel bekend Nederlandse slachtoffers 1 dode (V.K.T. der Hurk, autofirma) en een lichtgewonde (n.l. mej. Kalis, lerares HBS) deze gegevens onvolledig, daar ik tot heden GEEN contact met gemeenschap heb kunnen krijgen. Telefoonverbinding verbroken. Nog steeds het meest geexponeerde stadsgeedeelte afgezet en ontoegankelijk voor mij. Hoop morgen exacter gegevens te kunnen doorgeven. Geen vrees meer voor verdere gewapende acties tussen KL en APRIS na bereikte overeenstemming. Houding guerilla's, die uitgesproken anti Nederlands blijft onberekenbaar element. Zal moeten blijken in komende 24 uur of APRIS deze guerilla groepen weer onder controle kan krijgen. M.b.t. Nederlanders blijft tot zolang toestand uiterst labiel. Tot zo lang blijft gevaar voor rampok op grotere schaal bestaan. Voorzover mij bekend, andere vreemdelingen ongemolesteerd. Vernam EEN geval van mishandeling Nederlander door guerilla's. Over het algemeen houding C.P.M. en APRIS correct. Op verdenking van schieten uit woning huis van commissaris enige malen doorzocht. Door onbekenden Nederlandse vlag naast huis commissaris weggehaald. Onder gewapende dwang auto commissaris door guerilla's gevorderd. Adviseer eerste prioriteit op alle schepen naar Nederland voor afvoer Nederlanders Makassar VOORZOVER daartoe wens door hen te kennen gegeven."

Van Kortenaer ontving ik dezelfde nacht nog het volgend bericht:

- Kal/mr.*
- "A. Behalve beschieting door APRIS met alle soorten wapenen is blijkens enkele inlichtingen guerilla activiteit in Makassar groot geweest, mede waardoor beperkte bewegingsvrijheid Nederlanders plaats vond.
B. Bij gevechten optreden verschillende Ambonense KL militairen wreed geweest."

- 2 -

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden

(versnipperen is niet voldoende)

Kenmerk: Hirschfeld 374, Hirschfeld 384, Hirschfeld 389.

Afchriften van berichten van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

© NA, archief Ministerie van Buitenlandse Zaken 19508

http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/16820

CODETELEGRAMGEHEIM.

Vervolgens seinde de Kortenaer dat van Straten met medewerking van Kawilarang aan boord geweest is en op 10 dezer weer aan boord verwacht wordt. Overdracht van pantserwagens vond 15.30 op 9 dezer plaats op de Strandweg, hetgeen door de Kortenaer werd waargenomen. De Kortenaer deelde voorts mede dat de gezagvoerder van de Kota Baru bij een bezoek verteld heeft dat de Tropenvogel het enige ALRIS schip is dat de wal heeft beschoten en wel regelmatig. Laatste schoten op 8 Augustus 13.00 uur.

HIRSCHELD 374. /h

HEH/CN.

- Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—
1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
  2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
  3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
  4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
  5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

Handtekening of paraaf:

KABINET

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
KORTEVIJVERBERG 5 • 'S-GRAVENHAGE

'S-GRAVENHAGE, 11 Aug 1950

Ref. No. 8766

AAN: MIN. VOOR UNIEZ EN OVERZ RIJKSDELEN

Fotocopie nr: 28123

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: DJAKARTA

Datum van afzending: 11-8-1950

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 11-8-1950

Verischfeld 384

GEHEIM.

Aan berichtgeving van de Kortenaer, zoals deze op 10 Aug ontvangen werd, ontleen ik het volgende.

Uit mijn 373 zal U gebleken zijn, dat ik aan de Kortenaer een telegram zond met enige vragen voor Scheffelaar, welke telegram in code geseind werd en waarvoor persoonlijk contact met Scheffelaar nodig was. De Kortenaer seinde hierover het volgende:

"Op herhaald radio telefonisch verzoek voor een gesprek met Scheffelaar werd het volgend radio telefonisch bericht van KL staf post ontvangen: "Scheffelaar kan onmogelijk aan boord komen. Vat dit vooral niet verkeerd op, er is geen sprake van dat Scheffelaar in zijn bewegingen belommerd wordt, maar zijn werkzaamheden staan dit niet toe." Overkomst van een door Scheffelaar te zenden officier door mij verzocht."

Daarop volgde nog een tweede telegram van de Kortenaer:

"Tien Aug ontving ik een radio-telefonisch bericht van Scheffelaar in open schrift, waarin hij mededeelde, dat hij noch een zijner officieren aan boord zou komen, zulks omdat hij wil voorkomen, dat aan Indonesische zijde wantrouwen hierover zou kunnen ontstaan. Het telegram is dus niet medegedeeld aan Scheffelaar."

Uit latere berichten van Scheffelaar van dezelfde dag, waarvoor ik verwijs naar mijn 379, blijkt, dat van Scheffelaar directe opheldering werd verkregen, waardoor de vragen opgenomen in mijn 373 praktisch zijn beantwoord. Voorts deelde de Kortenaer mij op 10 dezer nog het volgende mede:

1. Na het eerste bezoek van Scheffelaar heb ik geen ander contact met hem gehad dan via radio-telefonie open schrift;
2. Bezoek Scheffelaar begeleid door UNCI op 8 Aug. en van Straten door APRIS onderofficier aan boord begeleid op 9 Aug. Van Straten, kennelijk om sloep van de Kortenaer aan de kade te voorkomen, gebracht met boot van havencommando;
3. uit KL radio-telefonieberichten blijkt, dat Scheffelaar en Tymann door het Nederlandse rayon rondes maakten op 10 Aug, alwaar alles rustig. Zij bewogen zich met APRIS geleide tussen stafkwartier en kampementen. Met UNCI en met Kawilarang contact en zij zijn voortdurend bezig;
4. Bewegingen Scheffelaar en Tymann tot 8 Aug voormiddag beperkt, waaraan een einde kwam na bemoeienis UNCI."

Voorts deelde de Kortenaer op 10 Aug mede, dat de toestand sinds 9 Aug voorzover waar te nemen en blijkens radio-telefonie-

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

11 Aug 1950

8766

CODETELEGRAM

GEHEIM.

berichten van KL geheel rustig was. Op de straten van Makassar weer druk verkeer waarneembaar. Tenslotte kwam er een bericht van 10 Aug 's avonds van de Kortenaer binnen, dat via KL en APRIS ontvangen bericht, dat van Straten het voor 10 Aug afgesproken bezoek aan de Kortenaer niet zal brengen. Contact tussen de wal en de Kortenaer wordt blijkbaar door leiding APRIS niet gewenst. De situatie in Makassar blijft volgens dit bericht rustig. Mijn indruk is, dat men inderdaad het persoonlijke contact van de wal met de Kortenaer wil voorkomen en dat Scheffelaar hiertegen, blijkbaar om wantrouwen te voorkomen, niet wil protesteren, te meer waar hij sinds enige dagen via de militaire verbindinglijnen vrij, dat wil zeggen zowel open als in code, met zijn staf, Alons en mij in Djakarta kan seinen. Dat de rapporten van Scheffelaar sumier zijn schrijf ik nu toe aan het feit, dat hij druk bezig zal zijn en dat de verbindingen ook niet over belast mogen worden.

HIRSCHFELD 384,

JG/CN

- Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—
1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
  2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
  3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in parafraze), dienen veilig opgeborgen te worden.
  4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
  5. Afschriften van parafrazen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

Handtekening of paraaf:

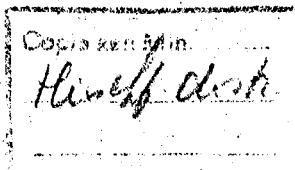
KABINET

'S-GRAVENHAGE, 11 Aug 1950

Ref. No. 8782

AAN: MIN VOOR UNIEZ ENOVERZ RIJKSDELEN

Fotocopie nr: 28126

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: DJAKARTA

Datum van afzending: 11-8-1950

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 11-8-1950

GEHEIM

Referte mijn telegram 374.

Onderstaand volgt het tweede rapport van van Straten, hetwelk ik over de militaire lijn ontvang:

"Er wordt niet meer geschoten, doch de situatie blijft gespannen. De veiligheid van levens en eigendommen is niet verzekerd alvorens de guerilla's onder controle zijn. Ondanks het patrouilleren van APRIS en Politie Militer worden velen door Nederlanders tijdelijk ontruimde woningen gerampokt. Het kantoor van het commissariaat is geplunderd en het archief in onbeschrijfelijke wanorde. In hoeverre belangrijke archiefstukken zijn verdwenen valt nog niet te zeggen. Ik heb Kawilarang om bewaking van het kantoor verzocht, aangezien de deuren geforceerd zijn. Er zijn heden geen medere berichten inzake gesnevelde of gewonde Nederlanders binnen gekomen. Ik seinde gisteren reeds dat van der Hurk, manager autofirma Great Eastern, gedood is; adres van de naaste familie hier onbekend. Verzoeken directie Great Eastern te Djakarta in te lichten. Bepaalde stadsgedeelten zijn voor mij nog onbereikbaar, zelfs niet onder geleide van 2 APRIS officieren. Volgens UNCI waarnemers zijn er echter geen slachtoffers. Ik herhaal mijn dringend advies inzake het afvoeren van Nederlanders die daartoe de weg te kennen geven. Vraag speciaal aandacht voor ambtenaren, die na 27 Desember onvrijwillig hier werkzaam zijn gebleven. Het aantal verlofgerrechtigde ambtenaren inclusief gezinnen is circa 1500. Verzoeken in Nederland te doen omroepen; met uitzondering van H.W. van der Hurk en Ykema, welke beiden zijn overleden, bevinden alle Nederlandse ingezetenen van Makassar zich in goede welstand. Bezocht gisteren de Kortenaer op verzoek van de commandant. Voorgenomen bezoek op heden zijdens APRIS autoriteiten verboden."

Ik zal het op prijs stellen, indien de door van Straten voorgestelde omroep in Nederland wordt verzorgd. Eventueel waren de namen van de overledenen echter niet door de radio om te roepen, omdat ik hier nog doende ben de adressen van de familie op te spoen. Op de verdere inhoud van het telegram zal ik terugkomen, zodra ik Scheffelaar heb gesproken.

HIRSCHELD 389.

JG/CN.

Ter bevestiging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.